קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות



נשא

גליון מא (שמג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראָי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ב"ה עש"ק נשא ה'תשמ"ו

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

שבט לוי נמנין לצבא מבן חודש ..... ד
ר' טרפון תלמיד ב"ש או ב"ה ..... ו
מקור דאדה"ז מהסיפור דר' טרפון ..... ו
פסח שני אסור בהספד ותענית ..... ו
דרכו של הרמב"ם להביא החמור תחילה ..... ז
"הלך לו" קאי על תלמיד דב"ה או דב"ש ..... ז
ב"ה נהגו כב"ש גם בשאר יו"ט ..... ז
איסור בספד ותענית בכל אסרו חג ..... ז

שיחות

מצות פרו ורבו הוא מצות ראשונה שבתורה ..... ח
להבין ענין דבשביל הנצחון מבזבזים אפי' מה שאצרו -
אבותיו ברוחניות ..... ח
למה אין העונש שוה בכל החטאים ..... ט

רמב"ם

בהל' מאכלות אסורות פי"ב הלכה טז-יז ..... י
בהל' מאכלות אסורות פי"א הלכה ז ..... י
דיוק בלשון הרמב"ם ..... יא

פשוטו של מקרא

תשובות על שאלות ששאל כ"ק אד"פ בההתוועדות של שבועות ... יג
תשובה על פרש"י עה"פ ב' טו ..... כד
בפרק ז פסוק פז-פח ..... יח
בפרק ה פסוק ד ..... יט
בפרש"י עה"פ ד, כ"ה כל הרשי"ס ..... כ
עוד ברש"י הנ"ל ..... כג
בפרש"י עה"פ ה,ח ד"ה ואם "אין לאיש גואל" ו"להשיב -
האשם אליו" ..... כא
בפרש"י עה"פ ה,ו י"ח ד"ה והעמיד הכהן ..... יד
בפרש"י עה"פ ה, יח ד"ה לפני ה' ..... יט
בפרש"י עה"פ ה, כ"ז ד"ה בקרב עמה ..... טז
בפרש"י עה"פ י, ל"א ד"ה ומנחתם ונסכיהם ..... כ

בפרש"י עה"פ ז, י"א ד"ה יַקריבו את קרבנם לחנוכת -
המזבח ..... טז
בפרש"י עה"פ ז, י"ח ד"ה הקריב נתנאל בן צוער הקריב -
את קרבנו ..... יז
בפרש"י עה"פ ז, פ"ו ד"ה כפות זהב שתים עשרה ..... יח
להבין גבי בני מררי לא הי' צינור ..... כג
להבין מי עבד עד ר"ח אייר ..... כב
להבין שינוי לשון רש"י בפרשת נענין הקרבת הנשיאים ..... כ
להבין הסך הכל דקרבנות לכאו' חסר משהו מהקרבנות -
שלא מנה ..... כג
רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפ' בהעלותך ..... כז

ח ס י ד ו ת

מה נכלל בסנג ד"חוקים" ..... כט

ש ו נ ו ת

למה נאמרו שתי טעמים מדוע צריכם לספור ספירת העומר -
(גליון) ..... כט
מותר לעבור בית הכנסת כדי לקבל שכר פסיעות (גליון) ... לב
קשר בין שיעורי חת"ת לשיעורי רמב"ם ..... לג

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. ב"משיחת ש"פ במדבר" ש.ז. סעיף ז' מבאר ש"הצורך בצבאות ה' (עתה) הוא בנוגע למלחמה רוחנית ...ע"ד ובדוגמת שבט לוי, "לגיון של מלך" ...ומכיון שכן נכללים בזה (גם) ילדי ישראל הקטנים - שהרי "לגיון של מלך" נמנה "מבן חודש ומעלה". משא"כ בצאתם ממצרים שהי' צורך במלחמה כפשוטה נמנו רק "יוצא צבא בישראל" שהם "מבן עשרים שנה ומעלה". ע"ש באורך.

ולכאורה יש להעיר, דהרי בשבט לוי מצינו שני מנינים: א. מבן חודש ומעלה, ב. מבן שלשים שנה כו' - ודוקא גבי מנין השני נאמר הלשון צבא (במדבר ד,ג בקהת: כל בא לצבא. נשא ד,כג בגרשון: כל הבא לצבא צבא. שם,ל במררי: כל הבא לצבא), משא"כ בהמנין דמבן חודש ומעלה לא נזכר אפילו פעם אחת הלשון "צבא". ולפ"ז, הענין ד"צבא" שבשבט לוי מתחיל לכאורה מבן שלשים שנה.

וראה בב"ב קכא,ב "מי שפקודיו מבן עשרים יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן שלשים", וברשב"ם שם: "שפקודיו מבן שלשים. יום שהיו הלוים נמנין מבן חדש ומעלה לפדות עליהן הבכורות כדכתיב בפרשת במדבר סיני מבן חדש ומעלה תפקדם ולא נהירא לי דא"כ הוה ליה למימר יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן חדש אלא האי שלשים היינו שלשים שנה כדכתיב בני גרשון קהת ומררי מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה וההוא חשבון נקט שאותו חשבון כנגד חשבון של ישראל הוא דביוצאי צבא קפיד רחמנא דבישראל כתיב כל יוצא צבא ובלוים כתיב מבן שלשים שנה וגו' כל הבא לצבא לעבוד וגו'".

אבל מצאתי בס' נחלת יעקב על הרא"ם שהקשה טובא על פירושו, ומכיון שהספר הזה אינו מצוי, הנני מעתיק לשונו בשלימות: "הכי אמרינן פרק יש נוחלין דף קכ"א אמר רב המנונא לא נגזרה גזירה על שבטו של לוי כו' מי שפקודיו מבן עשרים יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן שלשים וראיתי שם לרשב"ם שכתב וז"ל שפקודיו מבן שלשים יום שהיו הלוים נמנין מבן חדש ומעלה לפדות עליהן הבכורות כדכתיב מבן חדש ומעלה תפקדם ולא נ"ל דא"כ הל"ל יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן חדש אלא האי שלשים היינו לי שנה דכתיב בגרשון וקהת ומררי מבן שלשים שנה ומעלה כו' עכ"ל והאריך שם יותר ולא רציתי להעתיק רוב דבריו לסתור את קושיתו וגם לסתור את הראיה שהביא ולי נראה דמדקבע הדרוש בבמ"ר על זה הפסוק שמע מינה דמיירי במנין לדעת מניניהם שצריך ליתן טעם על שינוי זמן המנין מבן חדש ומעלה ותלו על שינוי מן המנין מבן ל' שנה ועד בן חמשים שנה א"כ טעם שכבר אמרו בן שלשים לכח ומבן חמשים ומע' תשכחו וכמ"ש הרב לקמן ומ"ש שאותו החשבון כנגד חשבון של ישראל הוא דביוצא צבא קפיד רחמנא כו' ובלוים כתוב כו' כל הבא לצבא לעבוד וגו' עכ"ל נראה דגם מזה אין ראיה דהא מנין דמבן

חדש פירש הרב ז"ל ומשיצא מכלל נפל הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש ע"כ ועוד ראיה מבמ"ר דהא מסיים שם ולכן אף בלשון שכתו' בהן בישראל שאו את ראש לא נאמר בהן יזלא פקוד את בני לוי ע"כ וזה מלשון פקוד הוא במנין של מבן חדש ומעלה אבל במנין של מבן לי שנה נאמר נשא ולא פקוד וזו ראיה שאין עליה תשובה ועוד מקרא מלא הוא בפ' פנחס ויהיו פקודיהם כ"ג אלף כל זכר מבן חדש ומעלה כי לא התפקדו בתוך בני ישראל וגו' ש"מ שעל המנין מבן חדש נאמר כי לא התפקדו שהוא נגד המנין של ישראל מבן כ' ולמעלה ולא על המנין מבן לי שנה ודוחק לחלק בין זה המנין ובין המנין של באי הארץ ואע"פ שהכתוב נותן שם טעם אחר כי לא ניתן להם נחלה וגו' אפ"ה הדרשא תדרש וסמכו על כפל הלשון ואת ראשם לא תשא ועיין עוד במ"ש שם בפ' פנחס לכנ"ל עיקר דמיירי במנין של לי יום ולא במנין לי שנה.

ובאמת בכל מפרשי רש"י שראיתי על פרש"י ד"ה "כדאי לגיון של מלך להיות נמנה לבדו" איתא, שכוונת רש"י בזה, ששבט לוי להיותו לגיון של מלך נמנה מבן חודש, והיינו שהניגוד שבין מנין שאר ישראל למנין שבט לוי הוא להמנין דשבט לוי שמבן חודש דוקא.

אלא שעדיין יש מקום לפלפל בזה, כי סו"ס לא מפורש במפרשים הנ"ל שהגדר ד"לגיון של מלך" הוא ענין ותוכן של "צבא". ואף שפירוש תיבת "לגיון" שייך לתוכן ענין ה"צבא", הרי מאידך, הלשון "צבא" גבי לוי מפורש רק בהמנין שמבן שלשים כנ"ל, ובפרש"י במדבר ג,טו שהובא בהערה 53 בהשיחה שם (להוכיח ששייך הדבר לילדות והכי קתנות ע"ש) "למוד אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במצרים... והיא (יוכבד) השלימה את המנין" - ולכאורה תוכן פרש"י זה לא שייך לענין הצבא (כי"א שלמוד אותו השבט כו', והרי במנין בכניסתם למצרים לא הי' זה שייך לענין של צבא).

אמנם באמת התירוץ לכל זה מפורש בפרש"י שם, שכתב בתחילת פירושו "מבן חודש ומעלה... הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש, והיינו שלפרש"י טעם המנין מבן חודש הוא לא בשביל פדיון בכורי בנ"י אלא שייך לענינו של שבט לוי. וכפי שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א כוונת רש"י בזה - דלכאורה איך יתכן לקרוא תינוק בן חודש ימים בשם שומר משמרת הקודש - דעצם מציאותו של התינוק במחנה לוי' מהווה ענין של שמירת המשכן שלא יקרב זר, שזוהי מעבודת הלויים. ונמצא שבן לוי מבן חודש ומעלה הוא לא רק אחד מ"לגיון של מלך" בכח, אלא שהוא "עובד בצבא" בפועל, ששומר משמרת הקודש (ראה בכ"ז לקו"ש חי"ח ע' 14. ובאחת ההתועדויות לפני איזה שנים האריך כ"ק אדמו"ר שליט"א עוה"פ בזה).

[ו]עפ"ז צריך לומר שהענין ד"צבא" גבי המנין השני דבני לוי הוא עוד ענין ב"צבא". וראה לקו"ש שם. וק"ל.

הרב יעקב ליב אלטיין
- ברוקלין נ.י. -

ב. בלקו"ש חג השבועות בסעי' א': און ווי באלד אז ס'איז ניט קיין סברא זאגן אז ר' טרפון זאל מעצמו פסק'נען ווי ב"ש, ע"כ. ראה שד"ח מערכת ט' כלל מ"ב אריכות שקלא וטריא בזה ושישנם דסב"ל דר' טרפון הי' מתלמידי ב"ה ומוכיחים דזהו גם דעת הרמב"ם וראה גם בבן ארי'ה ומעשה ר"ב על הרמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ו.

ובמ"ש בהערה 9 דהמעשה דר' טרפון הי' אחר החורבן, ראה שדה חמד דברי חכמים סי' נ"ז בד"ה והנה לכאורה דלתירוץ אחד מביא ראי' שהי' בזמן הבית.

ב) במ"ש בסוף סעי' ב' דהדרא קושיא לדוכתא מהו המקור והסברה מ"ש אדה"ז כיון שבדבר זה עשו ב"ה כדבריהם וכו' ע"כ, לכאורה כל הקושיות הנ"ל בהשיחה הוא רק דדעת אדה"ז אינו כהתוס' רי"ד דהטעם הוא משום שלא הספיקו להקריב קרבנותיהם, אבל בנוגע למקור לדעת אדה"ז לכאורה שפיר אפ"ל דזה גופא מקורו מהך דר' טרפון, אלא דלא ניחא לי' לומר כהרי"ד דלא הספיקו כמבואר בהשיחה ולכן פי' דעשו כב"ש.

ולגוף הענין אפשר לומר דבאמת מגמ' זו דר' טרפון ליכא ראי' וכפי שביאר בשדה חמד בדברי חכמים שם דמכיון דעיקר איסור הספד ותענית בזה"ז ביום טבוח אינו אלא משום מהרה יבנה ביהמ"ק, ומבואר בספרי האמת דלעתיד לבוא יהי' ההלכה כב"ש, דתורתו של ב"ש גבוה וקדוש מאד ואין העוה"ז כדאי הוא לו, אבל לע"ל יהי' הלכה כב"ש, לכן נהג ר' טרפון גם אז לענין יום טבוח לפי דעת ב"ש עיי"ש עוד, נמצא לפי"ז דמגמ' זו ליכא ראי' דעשו ב"ש כדבריהם, משא"כ הראי' מהך דביצה איירי בפועל בזמן שהי' ביהמ"ק קיים, ולאחרי שכבר מוכח שם דב"ה עשו כדברי ב"ש שוב יש לפרש גם בהך דחגיגה משום זה.

ג) במ"ש בסעי' ב' דמשום טעמו של הרי"ד דלא הספיקו להקריב לא מסתבר שמשום זה יהי' יום זה אסור בהספד ותענית.

יש להעיר מפסח שני דהוא גם מה שלא יכלו להקריב ק"פ, ומבואר בחולין קכט,ב, דבי"ד איירי פסחא זעירא דלא למספד והוא ממגילת תענית, וראה בס' יוסף דעת יו"ד סי' ת"א וז"ל: נשאלתי באדם הגון שמת בפסח שני אם מותר להספידו ולכאורה מבואר בחולין קכט,ב, שכתוב במגילת תענית שלא למספד, ולכאורה אמרתי כיון דבטלה מגילת תענית האידנא א"כ שוב מותר להספיד, אבל כיון שהוא משום שחיטת קרבן פסח אמרו שלא למספד א"כ זה אינו שייך למגילת תענית ומה שאסור משום שחיטה לא בטל גם עכשיו עיי"ש, (מובא בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' נ"ג) וכן הדין לגבי איסור תענית, וראה בארוכה השקו"ט בזה בס' בין פסח לשבועות פרק ז' סעי' י"א ובההערות שם, ובסעי' כ"ב, וא"כ גם הכא י"ל דמשום דרוב ישראל לא הספיקו להקריב ביו"ט לכן יש איסור הספד ותענית.

ואפשר לחלק דבפסח שני נקבע מן התורה זמן חדש לגמרי בי"ד באייר דאפשר להקריב קרבן פסח ונעשה כפסח, משא"כ הכא לשנם בכלל ז' ימי תשלומין ליום טוב אלא דבפועל היו מביאים ביום טבוח, ומחמת זה גופא לא מסתבר שיהי' אסור בהספד ותענית, ובפרט אי נימא כפסק הרמב"ם שהוא רגל בפני עצמו וגם אלו שהיו פטורים בפסח ראשון חייבים להקריב קרבן פסח בפסח שני ודאי הוא ענין בפני עצמו.

ד) במ"ש בהערה 30 דתחילה כתב איסור תענית ואחר כך המנהג עי"ש. יש להעיר דעל דרך זה מבאר המגיד משנה בריש ספר זמנים סדר ההלכות שברמב"ם בספר זמנים, דהחמור בא תחילה לכן מתחיל משבת ואח"כ שביעית עשור וכו' עד הל' מגילה וחנוכה כיון שהם מדברי סופרים עי"ש, וכן מבאר הסדר בהלכות שביעית יום טוב מטעם זה דמתחיל ביום טוב ואחר כך בחולו של מועד ואחר כך ערבי יום טוב אף על פי שהן קודמין בזמן כיון שקלים יותר ראוי לאחר הקל עי"ש, ועל דרך זה יש לבאר הכא דעת אדה"ז.

ה) במ"ש בהערה 37 דהלך לו קאי על תלמיד דב"ה דאם קאי על תלמיד ב"ש מנלן שאין להשיב יותר עי"ש, לכאורה פשטות הפירוש בגמ' שהי' תלמיד דב"ה צריך לומר לו בפירוש דהלא הלכה כב"ה כיון דכבר קבעו ההלכה כמותו (כדפי' כן בס' חידושי מהר"ל פישלס ביצה שם), וכיון דאמר בתחילה רק "מה זו שתיקה" מוכח דלא ליהדר לי' מילתא טפי, וכעין שפי' בחכמת מנוח.

ו) במ"ש בסעי' ו' דנהגו כבית שמאי מצד דבעצרת בענין לכם אלא דמזה נסתעף גם בשאר יו"ט, לכאורה ל"ע קצת בשלמא אם הוא ענין של חומרא מצד יו"ט מובן דכל יו"ט שוה. אבל אם הוא רק מצד עצרת, א"כ כיון דביו"ט גופא הוא עיקר זמנם כמובא בהשיחה בריש סעי' ו', למה ויתרו ע"ז בשאר יו"ט כשכל הטעם הוא רק בעצרת.

ז) במ"ש בהערה 51 לתרץ השבלי לקט שהביא בהמשך להרי"ד בכל אסרו חג, הנה מלשונו מ"ש דכל שאר יו"ט שוין בזה משמע שהוא איסור אחד עם עצרת, ומשמע לכאורה שחולק על הרי"ד, דלהרי"ד האיסור מצד הדין הוא רק עצרת מצד קרבנות. וראה בס' תורת רפאל סי' ע"ח שכתב ג"כ שהוא חולק על הרי"ד עי"ש.

וראה גם בשו"ת הרמ"ע מפאנו סי' י"ב שהביא הרי"ד מהשלטי גבורים והקשה דיום טבוח הוא רק לב"ש אבל לב"ה מותר בהספד ותענית עי"ש (מובא גם בס' תורת רפאל שם). ופשוט דהרמ"ע לא ראה כיון דברי הרי"ד דגם לב"ה כן משום שלא הספיקו להקריב קרבנותיהם ביו"ט לכן הקשה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ש ל ח ו ת

ג. בהתוועדות דאור לי"ב סיון ש.ז. נת' בשיחה אחרונה דמצות פרו ורבו הוא מצוה ראשונה שבתורה, ושבקרוב עם ביאת משיח צדקינו, ילמדנו תורה כפי שנתגלה במ"ת וכו'

ולכאורה צלה"ב:

לפי מש"כ הרמב"ם בפיהמ"ש לחולין פ"ז...אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו כו' אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול וכו'.

א"כ מה בכך שמצות פרו ורבו מובא כמצוה ראשונה בתורה דהרי ע"פ הנ"ל, מהשמקיימים פרו ורבו הוא משום שנצטוינו בסיני?

ואף שהוא מצוה ראשונה שמוזכר בתורה, מ"מ אינו נחשב כמצוה ראשונה ממ"ת, וכפי שמובא בתחי' מנין המצוות להרמב"ם: מצוה ראשונה ממצות עשה לידע שיש שם אלוקה שנאמר אנכי ה' אלקיך" (ויש להעיר מהשייכות ע"פ פנימיות הענינים, דמצות פרו ורבו (מצוה ראשונה שנכתבה בתורה) אפשר לקיימו דוקא ע"י כח האי"ס (כמבואר בכ"מ בדא"ח) שע"ז קאי "אנכי ה' וגו').

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ד. בהתוו' דחג השבועות דובר - שבשביל הניצחון מבזבזים כל האוצרות כמובא בדרושי ההילולא (באתי לגני) שאפי' האוצרות שאצרו אבותיו - של המלך - ואבות אבותיו גם זה מבזבזים בשביל הניצחון, ושאל ע"ז כ"ק אד"ש: דצריך להבין מה זה בנמשל "אבותיו ואבות אבותיו"? ואכ"מ.

ואולי אפשר לומר שבזה מרמז ענין נפלא דהלא רז"ל אמרו: ש"אין מגלין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו", וצ"ל הכנה בשביל לימוד פנימיות התורה ומ"מ בשביל הניצחון מבזבזים כל האוצרות.

ואולי אפש"ל ש"אבותיו" קאי על ספירת החכמה שא ראש כל הספי' ומכיון שבכל עולם יש ספי' החכמה, ע"כ אומר שלא רק שמבזבזים הדרגות התחתונות שלמע'. אלא גם הדרגות הכי עליונות "אבות אבותיו" החכמה איך שבעולם הכי נעלה, גם זה מבזבזים בשביל הניצחון.

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

ה. בענין מה שהוקשה בהתוועדות דשבועות דהאי שתא בענין "קבלו מלכותי ואח"כ קבלו גזירותי" שעפ"ז הרי כל המצות יש להם שייכות לענין קבלת מלכות שמים, וא"כ הרי כשעובר איזו עבירה שתהי' ה"ז מרידה במלכות שמים, וא"כ למה יש חילוקים בין עשה ולא תעשה, וכרת ומיתה מאחר שכולם הם מרידה במלכות, והרי אפי' "מחוי במחוג קמי' מלכא קטלא חייב"?

ולאידך נלמוד מכאן שגם במלך בו"ד יהי' חלוק בין דבר גדול לדבר קטן, ולמה אומרים שם שגם "מחוי במחוג" כו' וכנ"ל? ולא הי' ע"ז תירוץ.

ואפשר יכולים לומר דהרי ע"ז שאומרים קבלו מלכותי ואח"כ קבלו גזירותי מביאים ע"ז משל ממלך שנכנס למדינה אמרו לו אנשי המדינה גזור עלינו גזרות ואמר להם בתחלה קבלו מלכותי כו', וא"כ הרי גם גזרות דמלך בו"ד הם ג"כ תלויים בקבלת מלכות, ואעפ"כ הרי רואים במוחש במלך בו"ד יש חילוק בין חטא גדול וחטא קטן, ואעפ"כ אין זה סתירה לענין ד"מחוי במחוג" הנ"ל, כי זהו דוקא "קמי מלכא" שאז אין חילוק בין דבר גדול לדבר קטן, משא"כ כשאינו "קמי מלכא" יש חילוק אף שכל הגזרות נמשכות מקבלת המלכות, ועד"ז יכולים לומר לגבי למע' ואף שבאמת לגבי למע' הרי מלא כל הארץ כבודו, וא"כ הרי בכל פעם הוא "קמי מלכא"? אבל הרי אין מרגישים זה ולכן אין העונש בשוה בכל החטאים.

ומה שאומר בתניא שכל חטא הוא כמו ע"ז (כמו שהובא בהשיחה)? אפשר לומר כי שם הוא מדגיש מצד ענין הפירוש שע"י כל חטא נעשה נפרד כמו ע"ז, אבל מצד ענין המרידה אפשר באמת יש חילוק.

וגם בענין מה שמבואר בתניא בענין חילוקי העונשים מצד חילוק הפגמים (כמו שהובא בהשיחה, ונתבאר שם שעפ"י נגלה א"א לבאר שחילוקי העונשים הם מצד חילוקי הפגמים למע') אפשר לומר כי הרי מבאר שם שזהו גם מצד הפגמים בנפש, והעונשים הם למרק הנפש, ולפי חילוקי הפגמים יש חילוק בהעונשים.

ודבר זה אפשר יכולים להבין גם עפ"י נגלה כי מאחר שהתורה היא תורת חסד וא"כ העונשים הם לא ענין של נקמה ח"ו כ"א ענין של מירוק וא"כ מובן שלפי אופן הפגם כן צ"ל המירוק.

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

ר מ ב " ם

ו. בשיעור דז' סיון, מובא בהל' מאכלות אסורות פי"ד הטז-יז מבאר "מי שאחזו בלמוס, מאכילין אותו דברים האסורים... ואין מחזירים על דבר המותר אלא ממהרין בנמצא... כיצד? היו לפנינו טבל ונבלה, מאכילין אותו נבלה תחלה, שהטבל במיתה, (ונבלה הוא לאו), נבלה וספיחי שביעית, מאכילין אותו ספיחי שביעית שאסורין מדברי סופרים כמו שיתבאר בהלכות שמטה. ע"כ.

וצלה"ב:

דבהל' תרומות פ"א הכ"ו מבאר ד"התרומה בזמן הזה... אינה מן התורה אלא מדבריהם שאין לך תרומה של תורה אלא בארץ ישראל בלבד ובזמן שכל ישראל שם שנאמר כי תבואו, ביאת כלכם כשהיו בירושהראשונה וכמו שהם עתידין לחזור בירושה שלישית...

ולפי זה, דוגמא המובא בהל' מאכלות אסורות הוא רק בזמן שכל ישראל על אדמתם, משא"כ בזה"ז, בזמן הרמב"ם תרומה הוא רק מדרבנן ובמילא גם טבל, ויוצא דבדוגמא הנ"ל, יש להאכיל את החולה טבל שהוא רק מדרבנן, ולא נבלה שהוא לאו.

ואף שעדיין לא למדנו הל' תרומות, אבל:

א) מדוע לא הביא דוגמא ששייך בזמה"ז?

ב) אם כבר רצה להביא דוגמא זו, מדוע לא ביאר, דזהו דין דוקא בזמן שכל ישראל על אדמתם, אבל בזמה"ז הדין שונה, וכמבואר הל' תרומות [וכפי שבהלכה זו מביא אח"כ "כמו שיתבאר בהלכות שמיטה"].

* * *

ב) בפי"א ה"ז מבאר "וכן גוי שאינו עובד עבודה זרה כגון אלו הישמעאלים" ע"כ.

ויש להעיר מפרש"י בחולין לט,ב "הנהו טייעי (ומפרש"י ישמעאלים ואינן אוכלין אלא בשר שחוטה..) דאתו לציקוניא יהיב דיכרי לטבחי ישראל אמרו להו דמא ותרבא לדידן (ומפרש"י לעבודת כוכבים).

הרי דישמעאלים מקריבים דם וחלב לעבודת כוכבים.

ואולי יש לומר דישמעאלים אלו עבדו עבודת כוכבים, וכדיוק הלשון "הנהו טייעי", אבל לא כל הישמעאלים.

אבל לפי זה צלה"ב, לאידך: מדוע לא פירש"י שהיו סתם אנשים שעובדים כוכבים, ולמה דייק בלפרש ישמעאלים?

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ז. בקובץ "היכל המלך" על הרמב"ם (י"ל ע"י תומכי תמימים-770) ע' מה ואילך מעיר הת' ש.מ.א. על הרמב"ם ריש ה' תעניות "מ"ע מה"ת לזעוק... על כל צרה שתבא על הצבור שנאמר וכה"" שמקורו ממשנה רפ"ג דתענית (יט, א), אמנם שם הלשון "על כל צרה שלא תבא על הצבור" ולמה שינה הרמב"ם מל' המשנה, ובפרט שבכותרת לה' תעניות כותב הרמב"ם כלשון המשנה "בכל עת צרה גדולה שלא תבא על הצבור" וא"כ למה שינה הרמב"ם לשונו בפנים ההלכה ממש"כ בכותרת.

ומבאר שם (ע"ד המבואר בלקו"ש ח"י ע' 26) דכיון שספרו של הרמב"ם הוא ספר "הלכות הלכות" וכשהמדובר בפסק הלכה כותבים בלשון ברורה (ועד שכותבים אפילו לשון מגונה), וע"כ בפנים ההלכה כותב בלשון ברור "שתבא על הצבור" וכו' משא"כ בפתיחה לספרו דעבינו פתיחה להלכה (ואינה הלכה אלא כשמה "פתיחה") ע"כ שם מעקם הלשון וכותב "על כל צרה שלא תבוא" כדי לא להוציא דבר מגונה". עכתו"ד.

ויש להעיר בדבריו, ובהקדים:

שמובן בפשטות שזה חידוש תמוה ביותר להגיד על חלק בספר משנה תורה שאינה "הלכות הלכות", ובפרט על הכותרת להלכות שזה כמו היסוד והכלל - לפרטי ההלכה הבאים אח"כ. במלים אחרות: תורה שבכתב (=המצוה) אינה הלכה - לעומת תורה שבעל פה, (=פרטי ההלכות) שהוא כן הלכה!

(גם מש"כ: "אלא כשמה פתיחה" - לא נמצא בשום מקום שהכותרת להלכות שמו פתיחה).

והנה חבל שהנ"ל לא טרח לעיין ברמב"ם הוצאת פרנקל לברר אמיתית הגירסא ברמב"ם, וכדלהלן:

ב"ילקוט שינויי נוסחאות" (בסוף רמב"ם הנ"ל) מציין 1) לכותרת, שבכת"י תימן הגירסא "שתבא". 2) בהלכות א.וד. מציין שיש גירסאות "שלא תבא".

ולפי"ז יוצא שיש ב' גירסאות ברמב"ם 1) כת"י תימן "שתבא" - גם בכותרת וגם בפנים ההלכות 2) גירסת ס' המוגה ועוד כת"י אחד "שלא תבא" - גם בכותרת וגם בפנים ההלכה.

(ונוסחת רמב"ם דפוס ווילנא שיש שינוי בין הכותרת לבין פנים ההלכה אינו אלא עירבוב שני נוסחאות!)

ויש לציין גם:

1) פרטי ההלכות בראש ס' זמנים (שלא נמצא ברוב

דפוסי הרמב"ם - ונשאר בכת"י, ונדפס אצל פרנקל) הגירסא: בעת כל צרה גדולה שתבא על הצבור.

2) תוכן י"ד ספרי משנה תורה בהקדמת הרמב"ם בראש ס' מצ, שבדפוס ווילנא הגירסא: בעת כל וכו' שלא תבא על הצבור, ובכת"י תימן (רמב"ם מהדורת קאפח) הגירסא: שתבא על הצבור, (והוא ע"ד שני גירסאות הנ"ל).

והנה כדי לברר איזה מב' הגירסאות הנ"ל נכונות, חובה עלינו לעיין בגוף כתב ידו של הרמב"ם, ואף ש(לע"ע) אין בידינו גוף כת"י לס' זמנים, הרי עלינו לעיין בשאר כתבי ידיו שכתוב בהם בענין זה.

ואכן נמצא בידינו גוף כת"י של הרמב"ם לפירוש המשניות סדר מועד, ובה נמצא גם המשנה בגוף כתב ידו של הרמב"ם (ראה מש"כ קאפח "בשער" מהדורתו).

ואם נעיין במשנה תענית (פ"ג מ"ד) שכנ"ל זו מקורו של הרמב"ם להלכה זו - נראה שגירסתו: "על כל וכו' שתבא על הצבור ..." והרי זו מוכח שגירסת כת"י תימן (שידועים הם ברוב דיוקם) בדברי הרמב"ם הוא הנכון, ואדרבה: הרמב"ם הקפיד להעתיק לשון המשנה בלי שינוי.

* * *

ב) גם מה שהביא הנ"ל בקושיתו מדברי הרמב"ם בהקדמה לספר המצוות "אבל אחברהו בלשון המשנה כדי שיקל זה לרוב" ומכיון שכתיבת ספרו הוא בלשון המשנה מדוע בנדו"ד משנה מלשון המשנה וכו', עי"ש.

וכנראה שהוא הבין לשון כפשוטו שהוא מעתיק לשון המשנה - אמנם זה תמנה ביותר כי רק חלק קטן ביותר מהלכות מקורם במשנה (וגם בהם אין הוא מעתיקם בלשונם ממש) ורובם מקורם הוא גמרא, גאונים כו'.

ופשוט שכוונת הרמב"ם - וכפי שמפורש בהמשך דברי הרמב"ם שם - שלא יכתוב את סגנון ספרו בלשון הקודש גם לא בלשון התלמוד וכפי שמבאר את טעמו ונימוקו, אלא שיכתבנו בסגנון המשנה, היינו בלשון שבה נכתב המשנה, ופשוט.

א' התמימים
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ח. בנוגע להשאלות ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דחהג"ש בפירש"י שהנשיאים הביאו אבני שהם ואבני מילואים. נראה לומר:

1) בפשש"מ א"א לומר "שהנשיאים הביאו" הכוונה לעננים, כי:

א) בכל הפרשה מדובר אודות מה שבנ"א עשו.

ב) גם לפי המדרש העננים לא הביאו את האבני שהם וכו' אל משה רק שירד להם לבנ"י ובנ"י הביאו את זה למשה, ובכל הכתובים המלה הביאו הכוונה שהביאו אל משה וכו'.

ג) חידוש כזה שירד להם מן העננים אבנים טובות הי' צריך לכתוב אצל פרשת המן ולא מצינו אפי' רמז לזה.

ד) וגם מלשון הכתוב משמע שהנשיאים הביאו גם את הבושם ואת השמן וא"א לומר שזה ג"כ נפל מן השמים שהרי יש תנאים מסויימים "מגרגרו בראש הזית וכו'".

2) בפשש"מ הכוונה "בבוקר בבוקר" אינו שהביאו את זה רק בשני ימים ורק שהנדבות שהביאו בכל יום הביאו את זה בבוקר מחמת זריזות וכו'.

3) בהקושיא של הסתירא, הנה מה שמביא מהפסוק והמלאכה היתה דים הוא, שלאחר שיודעים שהנשיאים הביאו את אבני שהם וכו' - שכתוב לפני "והמלאכה היתה דים" הרי מוכרח שכל שאר צרכי המשכן הביאו בנ"י (וגם שרואים שהפסוק "והנשיאים כתוב לאחר כל נדבת בנ"י).

והנה מכל הנ"ל מוכרחים לומר - אף שדוחק קצת שהנשיאים יתעצלו - ש"והנשיאים הביאו" הכוונה לנשיאי השבטים.? *

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

---

*) ראה לקו"ש חט"ז ע' 425 הע' 14 וראה כל הביאור שם.

המערכת

ט. בפרשתינו ה י"ח מעתיק רש"י והעמיד הכהן וגו' ומפרש: והלא כבר נאמר והעמיד לפני ה' אלא מסיעין היו אותו ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ותודה עכ"ל

והוא ג"כ מעתיק ונתן על כפיה וז"ל ליגעה אולי תטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים .

ולכאורה א"מ למה לא מפרש רש"י טעם זה ולא ימחה שם המיוחד על המים מיד כשנזכר ענין של יגיעה ?

ופי' ש"ח וז"ל הא דלא פירש טעם זה לעיל שכתב ג"כ ליגעה דהתם י"ל שצוה ליגעה כדי שלא תשתה ותמות שחסה התורה עליה כיון שאין כאן עדים והחאה על הטומאה אבל כאן א"א לומר כן דאין לחוש עליה כ"כ כיון ששטה מדרכי צניעות ועברה על הקינוי שנסתרה אלא שחס הקב"ה על כבוד שמו עכ"ל

ולכאורה זה לא לפי פש"מ שהרי בפשטות מדובר כאן אודות אותו אישה ומה הסברה להגיד ששם (אצל והעמיד הכהן) חסה התורה עליה וכאן "א"א לומר כן" ?

ועוד גם שם היו לה עדי סתירה וגם כאן (בנתינה המנחה על כפיה) לא היו לה עדי טומאה שאם לא כן לא היתה שותה (במדבר ה. י"ג, ופי' רש"י שם)!

ויש מפרשים (משכיל לדוד) שעכשיו (אחרי שפרע את ראשה) שכבר נעשה הניוול על כן אין לנו לומר בטעם היגיעה אלא כדי שלא ימחה שם המיוחד. והכוונה בזה שאצל והעמיד הכהן חס הקב"ה על כבודה ואצל ונתן על כפיה חס הקב"ה על כבוד שמו.

אבל גם לפי זה א"מ מה מכריח רש"י לומר שאחרי הניוול הטעם ליגיעה הוא שלא ימחה שם הרי רש"י הי' יכול לומר שגם כאן חס הקב"ה עליה אלא הפעם לא על כבודה שזה א"א (שכבר נעשה הניוול) אלא על חי' שלא תמות ? ובפרט שטעם זה הובא בספרי (על ונתן על כפיה) : אבא חנין אמר משום רבי אליעזר כדי לייגעה כדי שתחזור בה והלא דברים ק"ו אם כן חס המקום על עוברי רצונו על אכ"ו יחוס על עושי רצונו עכ"ל ולמה לא מפרש רש"י כספרי?

ויש מפרשים (מזרחי) שרש"י לשיטתו שהרי הוא לומד כהאי תנא שמקריא ואחר משקה ולא כאבא חנין שמשקה ואחר מקריא (סוטה ט"ו,י"ט)

והנה בגמרא (שם ט"ו) משמע שהטעם של מחק שם עדיף (שלומדים מזה שאבא חנין מפרש הטעם ליגיעה משום חסיון שהוא סובר משקה ואחר מקריב שאילו הי' סובר מקריב ואחר משקה לא היה מפרש הכי ומשמע מזה שמי שיכול ליפרש משום מחק השם ורק מי שלא יכול - שסובר משקה ואחר מקריב - יפרש משום חסיון) וזה מובן גם מפשטות הכתובים (במדבר ה.ט"ו

,י"ז ופי' רש"י שם) שהטעם של חסיון הוא חידוש גדול שהרי עד עכשיו הבן חמש למקרא למד שהקב"ה צוה לבזות את הסוטה באופן האפשרי וקשה לומר שהקב"ה צוה ג"כ ליגיעה משום שחס עליה! ולכן פירש רש"י לבן חמש למקרא שהטעם ליגיעה הוא כדי שלא ימחה השם,

ולפי"ז א"מ כלל מה שמפרשים (ש"ח, משכיל לדוד.) שאצל והעמיד הכהן רש"י לומד שהטעם הוא משום חסיון הרי טעם זה דוחק לפי פשוטו של מקרא! ובפרט להמפרש (משכיל לדוד) שחס הקב"ה על כבודה שזה היפך לכאורה לפש"מ!

ולכאורה הי' אפשר לומר שרש"י לומד שגם אצל והעמיד הכהן הטעם ליגיעה הוא כדי שלא ימחה השם והוא לא מסביר הטעם מיד מפני שהוא מובן מאליו ורק אצל ונתן על כפיה ששם יכול הבן חמש למקרא לשאול על סדר הדברים מפרש רש"י לשיטתו שהטעם הוא אותו טעם ומזה יבין הבן חמש למקרא שהסדר הוא מקריב ואחר משקה [שמי שלא מפרש הכי לא יכול לומר כאן טעם זה שהרי כבר נמחק השם].

אבל גם זה לא לפי פש"מ שהרי הבן חמש למקרא עדיין לא למד שימחה השם, שזה הוא ילמד כשיגיע לפסוק כ"ג וכתב את האלות וגו' ולכן לא יוכל להבין הטעם ליגיעה לבד ורש"י הי' צריך לפרשו מיד, ואז לא הי' צריך לפרש הטעם ליגיעה בונתן על כפיה אלא הי' לו לשתוק והבן חמש למקרא הי' מבין שהטעם לא נשתנה, וסדר הדברים הוא מקריב ואחר משקה, ואז גם לא הי' צריך לפרש סדר הדברים בפסוק כ"ד שהרי בן חמש למקרא כבר הי' יודע אותה, (וזה לא מובן גם עכשיו).

אלא ע"כ שהם שני טעמים שונים.

וצריך להבין:

(א) מה הטעם ליגיעה בוהעמיד הכהן?

(ב) למה רש"י לא מפרש אותו?

(ג) למה צריך רש"י לפרש סדר הדברים (מקריב ואחר משקה) בפסוק כ"ד?

י. בפרש"י בד"ה בקרב עמה (ה,כז): הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר, עכ"ל.

וצריך להבין למה לא פירש רש"י זה בפסוק (ה.כא) ששם כתיב: ...לאלה ולשבועה בתוך עמך וגו'.

והשאלה הוא עוד יותר:

שגם בספרי מביא דרשה זו, אבל שם מביא זה על פסוק (ה, כא) ולא על פסוק (ה,כז).

והנה שם בספרי קודם שמביא דרשה זה מביא עוד דרשה והוא:

בתוך עמך ולא בזמן הזה. ופירש המלבי"ם בפירושו התורה והמצוה על הספרי, וז"ל: וממה שאמר שנית (בפסוק כז) והיתה לאלה בקרב עמה מדייק שמציין על עת שישבו על אדמתם, שמלת קרב העם מציין שהם מקובצים במקומם לא בזמן הגולה, עכ"ל.

הרי גם לפי פירושו, מה שהספרי אומר: הפרש בין אדם המתנוול וכו', הוא מפסוק (ה,כא) רק שהוא מפרש שמה שהספרי אומר: בתוך עמך ולא בזמן הזה הוא מפסוק (ה,כז).

ולפירוש המלבי"ם צריך להבין למה לא הביא הספרי הדרשה של בתוך עמך ולא בזמן הזה בפסוק (ה,כז).

ולכל הפחות הוה ליה להספרי להקדים הדרשה שלמדים מפסוק זה (כא) ואח"כ להביא הדרשה שלמדים מפסוק (כז).

ולפירוש רש"י צריך להבין, נניח שיש לרש"י טעם למה שפירש פירושו בפסוק (כז),

אבל למה לא פירש כלום על פסוק (כא), שהרי לכאורה בפשטות אינו מובן למה נאמר בתוך עמך.

ואם תיבות "בקרב עמה" שבפסוק (כז) צריכים ביאור, כמו"כ תיבות "בתוך עמך" שבפסוק (כא) צריכים ביאור.

* * *

ב) בפרש"י בד"ה יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח (ז,יא): ועדיין לא היה יודע משה היאך יקריבו אם כסדר תולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקב"ה יקריבו למסעות איש יומו, עכ"ל,

והנה גם בספרי מביא זה, אבל שם מוסיף: ועדיין לא היה יודע משה כיצד יקריבו הנשיאים אם כולם כאחד או כל אחד ואחד יומו עד שנאמר לו מפי הקודש יקריבו כל אחד ואחד יומו שנאמר נשיא אחד ליום, עכ"ל.

וצריך להבין למה אין רש"י מביא גם זה,

דהיינו שנוסף לזה שהי' משה מסופק באיזה סדר יקריבו בכל יום ויום אם כסדר תולדתם אם כסדר המסעות, הי' גם מסופק אולי יקריבו כל הנשיאים ביום אחד,

ובפרט שמפשטות הכתובים משמע לכאורה שגם בזה הי' משה מסופק,

א) שהרי נאמר (ז,י): ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח,

שמזה משמע בפשטות שכל הנשיאים היו מוכנים להקריב קרבנם ביום ראשון.

ב) ממה שנאמר (ז,יא): ...נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח,

משמע שגם בזה הי' מסופק,

שאם לא כן, למה אמר לו הקב"ה דבר זה.

ואדרבה על זה שהי' משה מסופק היאך יקריבו אם כסדר תולדותם או כסדר המסעות, לא מצינו בהירוש בפסוק שהקב"ה השיב לו שיקריבו כסדר המסעות.

ובאמת צריך להבין, לפי פשטות הכתובים, האיך ידע משה ממה שאמר לו הקב"ה: נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח,

שכוונת הקב"ה לסדר הדגלים ולא לסדר תולדותם, ולכאורה הרי אין שום רמז לזה בדברי הקב"ה.

* * *

ג) ברש"י ד"ה הקריב נתנאל בן צוער הקריב את קרבנו (ז,יח): מה תלמוד לומר הקריב בשבטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שבא ראובן וערער ואמר אחר שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריו א"ל משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם... ומהו הקריב הקריב ב"פ שבשביל ב' דברים זכה להקריב שני לשבטים וכו' עכ"ל.

וצריך להבין זה שאמר רש"י: לפי שבא ראובן וערער ואמר אחר שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריו, וכו'.

מה הי' סברתו של ראובן, אם ידע שהסדר כאן יהי' כסדר הדגלים, למה ערער, ואם הי' סובר שהסדר כאן צריך להיות כסדר תולדתם, למה לא ערער מיד כשבא יהודה להקריב לפניו.

וזה שאמר רש"י: שבשביל ב' דברים זכה להקריב שני לשבטים וכו' צריך להבין:

הרי הסדר כאן הי', כפי שפירש רש"י, כסדר הדגלים, ולפי סדר הדגלים בא יששכר מיד אחר יהודה,

וא"כ אפילו אם לא הי' ליששכר זכויות מיוחדות הי' צריך להקריב שני.

(ועוד צריך להבין: איזה זכות הי' ליהודה שהוא הקריב ראשון).

ואולי יש לתרץ (וכפי שתירץ לי אחד כששאלתי לו השאלה הנ"ל):

שבסדר הדגלים מצינו שנקרא על שם שבט אחד שהוא הי' הראש של הדגל, והראש של הדגל הראשון הי' יהודה, ושל הדגל השני ראובן,

אם כן, אם לאו שיששכר הי' לו זכויות מיוחדות, אולי היו מקריבים הראשי דגלים ראשונים דהיינו יהודה, ראובן, וכו'.

ואולי בזה אפשר לתרץ גם השאלה הראשונה הנ"ל (מה הי' סברתו של ראובן וכו') דהיינו שעל זה שיהודה הקריב קודם ראובן על זה לא ערער ראובן שהרי זה כסדר הדגלים,

אבל טענתו הי' שהוא הראש לדגל השני ואם כן בדין הוא שיקריב הוא השני.

אבל כנראה שתירוץ זה דוחק גדול.

* * *

ד) בסוף פרשתינו פירש רש"י (מפסוק זאת חנוכת המזבח (ז,פ"ד) ואילך) על כמה פסוקים למה נאמרו, היות שכבר יודעים זאת מהפסוקים שכבר למדנו, וכפי לשונו שם כמה פעמים: מה תלמוד לומר למה נאמר, למדך וכו'.

וצריך להבין לפי זה, למה לא פירש רש"י למה נאמר עוד פעם, פסוקים (ז,פז-פח), שהרי גם זה כבר יודעים ממה שנכתב מקודם, והי' לו לרש"י להקשות גם כאן: מה תלמוד לומר או למה נאמר.

ובפרט שבספרי יש כמה דרשות גם על פסוקים אלו.

* * *

ה) ברש"י ד"ה כפות זהב י"ב (ז,פ"ו): למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף... ת"ל כפות זהב של זהב היו, עכ"ל.

ולא הבנתי, הלא בפסוק (ז,פד) כבר נאמר כפות זהב, ואם

כן למה נאמר עוד פעם.*

* * *

ו) בפרש"י בד"ה לפני ה' (ה,יח): בשער ניקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים, עכ"ל.

וצריך להבין:

גם בפסוק (ה,טז) נאמר: ... והעמידה לפני ה', ואם כן למה לא פירש רש"י שם מה שפירש כאן,

והשאלה היא עוד יותר:

שבספרי מפרש על מה שכתבו בפסוק (ה,טז) לפני ה', בשער נקנור.

ועל מה שנאמר בפסוק (ה,יח) והעמיד הכהן את האשה לפני ה', מפרש הספרי וז"ל:

מקום שמעמידה בתחילה מעמידה בסוף, עכ"ל.

ומפרש שם המלבי"ם בפירושו התורה והמצוה על ספרי, וז"ל:

היינו ג"כ בשער נקנור רק שהוציאה משם לסבב את הר הבית ליגעה כדי שתודה, עכ"ל.

שמכל זה מובן לכאורה שהן מה שכתוב: לפני ה', בפסוק (טז) והן מה שכתוב בפסוק (יח), הי' זה בשער נקנור,

ואם כן למה פירש רש"י זה דוקא בפסוק (יח).

* * *

ז) בפסוק (ה,ד) כתיב: ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל.

והנה בפסוק זה יש דבר שאינו מובן בפשטות, ואין רש"י מפרש זה.

והשאלה הוא עוד ביותר שכספרי מתרץ זאת בפשטות.

והיינו, למה נאמר כאן שתי פעמים, "ויעשו כן" - "כן עשו".

---

*) ראה שיחת נשא תשמ"ב אודות הכפל, אבל לכאורה צ"ל למה לא פירש רש"י את זה בפעם הראשונה (ז,פד).

המערכת

ובספרי מתרץ זה, וז"ל:

ויעשו כן ב"הודיע שבחן של ישראל שכשם שא"ל משה כן עשו מה ת"ל כאשר דבר ה' אל משה כן עשו כ"י מלמד שאף הטמאים לא עכבו.

הרב וו. ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

יא. בפרק ד' פסוק כה ברש"י ד"ה את יריעות המשכן ואת האהל מועד וד"ה ואת מכסהו וד"ה מסך פתח לכאורה צ"ל, רש"י כבר פירש בפרשת במדבר פרק ג' פסוק כה א) ולכאורה למה רש"י חזר ושנה להסביר לאחרי פרק אחד בלבד מה שכבר פירש. ב) ועוד צ"ל שכל ד"ה יש שינויים בין פרק ג' פס' כה לפרק ד' פס' כה בפרשת במדבר רש"י מסביר ד"ה המשכן יריעות התחתונות ואצלנו עשר תחתונות. רש"י ד"ה האוהל בפרשת במדבר יריעות עזים עשויות לגג. ובפרשת נשא יריעות עזים העשויות לאוהל עליו ורש"י ד"ה מכסהו בפרי במדבר שם רש"י מסביר עולות אלים ותחשים, ואצלנו עורות אילים מאדמים, רש"י מסך פתח (במדבר) מסביר "הוא הוילון ואצלנו (נשא) וילון המזרחי.

ג) לכאורה אם צריך לדעת ומסך פתח בפרשת במדבר שם צריך להביא רש"י וילון המזרחי ואם שם לא שייך ענין זה אז למה צריך פירוש וילון המזרחי בפרשת נשא.*

הת' שניאור זלמן זאיאנץ
- תורת אמת ירושלים -

יב. בפרשתינו פרק ו' פסוק טז מעתיק רש"י ומנחתם ונסכיהם ואח"כ מעתיק רש"י חלות בלולות ורקיקי מצות.

וצריך להבין:

למה מעתיק רש"י תחלה ד"ה ומנחתם ונסכיהם כשזה מאוחר בכתוב ואין לומר שזה טעות הדפוס (הזעצער) כי כך מצאתי ברש"י ברלינער ובפירושי רש"י על התורה ממוסד הרב קוק.

הת' אפרים שמואל קעלער
- תלמיד בישיבה -

יג. בפרשתינו, בפרשת וענין הקרבת הנשיאים, יש בפרש"י ענין דג' צוויים מיוחדים מלמעלה, כ"א עם שינויים בפרט בהתואר של למעלה:

(פרק ז') פסוק ג': ד"ה ויקריבו אותם לפני המשכן, שלא

---

*) ראה גם לקמן סט"ז כעין כ"ז. המערכת

קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום כו'.

פסוק י': ד"ה ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח, כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה.

פסוק יג: ד"ה יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח, ועדיין לא הי' יודע משה היאך יקריבו וכו' עד שנאמר לו מפי הקב"ה וכו'.

ולהעיר מפסוק י"ט בד"ה הקרב את קרבנו: אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען וכו' שמפי הגבורה נצטוה הקרב כו'.

וצ"ל טעם השינויים וג"כ צ"ל טעם השינוי מהלי שלא קבל, בפסוק ג', ללי כי לא קבל בפסוק י'.

דבכ"מ הלי כי הו"ע דנתינת טעם היינו שיש שני ענינים בדרך סיבה ומסובב, ואלו הלי ש, הוא ענין דהיא היא וצ"ל.

וי"ל בזה קצת, דהענין דבפסוק י', עצם ענין דחנוכת המזבח, הוא ענין חדש לגמרי שאין לו מקום כלל בדרך הרגיל כפרש"י בפסוק יד: לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה, וכלי רש"י בפי' שמיני (י"ט): קדשי שעה ולכן מתאים הלי (מפי) הגבורה, המורה על ענין שידוד הסדרים, ובפסוק ג' דהוי חידוש אבל לא סתירה כ"כ, נאמר הלי (מפי) המקום, ובפסוק יג, דאינו בגדר חידוש אלא סידור ופרטי הענין, נאמר הלי (מפי) הקב"ה, התואר השייך לסדר השתלשלות ופרטי ענינים ובאותו הענין, בפסוק יט, אחר ערעור וטענת ראובן, מודגש ענין דחידוש גם בזה, ונאמר הלי (מפי) הגבורה וצריך עוד הסברה וצריך לברר אי יש מקום לשינוי כזה בפששי"מ.

הרב יהודה דוד פירסאן
- ברוקלין נ.י. -

יד. בפרק ה' פסוק ח': אומר הפסוק (בנוגע לגזל ונשבע) "ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב להי' לכהן וגו'.

רש"י מעתיק את המילים "ואם אין לאיש גואל" ואומר: שמת התובע ואין לו יורשים, אח"כ מעתיק את המילים "להשיב האשם אליו" ואומר: כשנמלך זה להתודות על עונו, ואמרו רבותינו וכי יש לך שאין לו גואל? וכו' אלא זה הגר וכו' עכ"ל.

וצ"ל א) 1) מה הפסוק מוסיף במילים להשיב האשם אליו, מספיק שיאמר שאם אין לאיש גואל האשם המושב להי', לכהן. 2) רש"י מסביר על המילים "להשיב האשם אליו" כשנמלך זה להתודות על עונו ע"כ.

ולכאורה הרי זה שצריך להתודות כתוב במפורש בפסוק ועוד יותר הרי כל הפרשה הזאת לא נשנתה אלא בשביל ב' דברים (רש"י פסוק ו') ואחד מהם הוא הוידוי וא"כ מה רש"י בא להוסיף בביאורו.

ב) רש"י ממשיך באותו דיבור ("להשיב האשם אליו") ואמרו רבותינו וכי יש אדם שאין לו גואל ולכאורה הי' מתאים לכתוב את זה בד"ה הראשון "ואם אין לאיש גואל".

הת' בנציון שלום (ברמ"י) פרידמן
- תות"ל כפ"ח -

טו. בתחי' פרק ז' מבואר דבכום כלות משה להקים את המשכן שהי' בראש חודש ניסן, מובא ציווי הקב"ה למשה בפסוק ה' - קח מאתם והיו לעבד את עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל הלוים איש כפי עבודתו וגו' נתן לבני גרשון כפי עבודתם וגו' עיי"ש.

ובפ"ה א-ד מובא פרשת שלוח טמאים שג"כ נאמר בראש חודש ניסן, ביום שהוקם המשכן כמפרש"י ובפסוק ב' מבאר רש"י מהי כוונת הפסוק בשלוח מן המחנה - שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן תוך הקלעים היא מחנה שכינה, חנית הלוים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני, היא מחנה לויה וכו'.

ולכאורה צלה"ב:

דהנה פרשת מנין בנ"י, נאמר באחד לחדש השני - חודש אייר - כמפרש"י בתחי' הפרשה.

ובפרק ב,לג כתוב - והלוים לא התפקדו בתוך בני ישראל ובפרק ג',יב בד"ה ואני הנה לקחתי מפרש"י ...לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו, והלוים שלא עבדו ע"ז נבחרו תחתיהם.

1) מובן מהנ"ל, דכל ענין המחנות רק נודע בחודש אייר, א"כ איך נאמר בפסוק "ויעשו כן בני ישראל וישלחו אתם אל מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל משה וגו', אם עדיין לא ידעו (לכאורה) מענין המחנות.

2) איך נאמר בפסוק "ונתתה אותם אל הלוים איש כפי עבודתו", אם החלפת הבכורים ללויים רק אירע בחודש אייר, חודש לאחרי הקמת המשכן?

3) ובכלל צלה"ב: מכיון שהחלפת הבכורים ללויים הי' בחודש אייר, מי עבד ועזר לאהרן ובניו בעבודת המשכן משך חודש ניסן ע"פ פשש"מ? (ופרשת פדיון הבכורים אינו מהפרשיות שנאמרו בראש חודש ניסן, ראה גיטין פרק הנזקין דף ס) וכן מתי נודע לבכורים שהפסידו את הזכות לעבוד במשכן?

4) הנה, בתחי' פרשת פקודי - אלה פקודי המשכן וגו' אשר פקד על פי משה עבדת הלוים וגו' ומפרש"י ד"ה עבודת הלוים- פקודי המשכן וכליו הוא עבודה המסורה ללוים במדבר לשאת ולהודיד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמור בפי נשא.

לפי זה מובן, דכבר ידעו שהלוים יעבדו במשכן.

אבל אעפ"כ, ג' הקושיות הנ"ל עדיין עומדים במקומם (מלבד הקושיא דמתי נודע לבכורים, דאפשר לומר דמשה רמז להם בפי פקודי).

* * *

ב) בענין "נשא את ראש וגו' מצינו שינוי בולט בין בני קהת, גרשון ומררי.

א) לגבי בני קהת כתיב (ד,א) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר.

ב) לגבי בני גרשון כתיב (ד,כא) וידבר ה' אל משה לאמר.

ג) ולגבי בני מררי כתיב (ד,כט) בני מררי למשפחותם לבית אבתם תפקד אותם בלי להזכיר דיבור אל משה או אהרן, וצריך להבין טעם השינוים.

* * *

ג) בענין קרבנות הנשיאים מצינו דבר שלכאורה חסר במנין של הסך הכל, בנוסף על הבהמות שהביאו נדבו ג"כ ולקערת כסף. 2) מזרק אחד מלאים סלת בלולה בשמן למנחה. 3) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת.

ובסך הכל כתיב (ז,פד-פז) 1) קערות. 2) מזרק 3) כפות. זהב שתים עשרה מלאת קטרת.

ולכאורה מדוע לגבי המזרק לא מוזכר שהיו מלאים סלת בלולה בשמן ע"ד שמזכיר את הקטרת בנוגע לכפות?

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלאריזא -

טז. בפרשתינו עה"פ ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה ואת מסך פתח אהל מועד" (ד,כה).

מעתיק רש"י התיבות "את יריעות המשכן" ומפרש: "עשר התחתונות".

וצ"ל: א. רש"י כתב הפי' לפסוק זה בפרשה שלפנ"ז (במדבר ג,כה) וא"כ מדוע חוזר על פירושו, ובפרט שכבר פירש

זאת בריש פ' ויקהל (ויקרא לה,יא)?

ב. בפי' זה הפרטי מעתיק רש"י התיבות "את יריעות המשכן" ומפרש עשר התחתונה, דלא כבפרשה שלפנ"ז שרש"י מעתיק מהכתוב תיבת "המשכן" בלבד ופירש "יריעות התחתונות", והשאלה בשנים: 1) מדוע מעתיק רש"י כאן גם התיבות את יריעות (כלפנ"ז)? 2) ומדוע לו לנחות למנין היריעות בפרשתינו, ואם כבר נחת למנינא הי' לכאורה צריך לעשות בפרשה שלפנ"ז?.

בהמשך מעתיק רש"י בתיבות "ואת אהל מועד" ומפרש: "יריעות עזים העשויות לאהל עליון" א) ולכאורה רש"י מפרש תיבת אהל בלבד ולמה א"כ מעתיק גם התיבות "ואת...מועד"? ב) בפרשה שלפנ"ז פירש"י על תיבת "והאהל" מהפסוק יריעות עזים העשויות לגג (וכן מפרש בריש פ' ויקהל), וכאן מפרש "העשויות לאהל עליון"?

גם צ"ל דבפסוק כתוב "מכסהו ומכסה התחש" ורש"י מפרש דמכסהו קאי רק על עורות אלים מאדמים, וצ"ל מדוע בפסוק דידן מפרט גם "ומכסה התחש", בזמן שבפרשה שלפנ"ז וכן בפי' ויקהל התחשים נכללים בתיבת "מכסהו"?

בהמשך לזה מעתיק רש"י התיבות מסך פתח ומפרש: "וילון המזרחי", וצ"ל דהלא בפי' הקודמת פירש: "הוא הוילון", ולא פריש באיזה צד הי' מונח, ומה זה נוגע במיוחד לכאן, ובאופן כללי - רואים אנו שכאן מפרט יותר, הן כפי שרואים בשאלה הא' בנוגע לעשר יריעות, והן ממה שהפסוק מפרש ומכסה התחש כבשאלה שלפנ"ז והן ממ"ש כאן המזרחי.

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

יז. בפר' במדבר בקאפי' ד' פסוק טו בהפסוק "וכלה אהרן ובניו לכסות את הקודש ואת כל כלי הקודש... מעתיק רש"י התיבות "לכסות את הקודש" ומפרש "הארון והמזבח" ואח"כ מעתיק התיבות "ואת כל כלי הקודש" ומפרש "המנורה וכלי שרת".

ועל פירוש רש"י זו רבו השאלות והתמיהות ע"י המשתתפים בהקובצים (ע"י הרב ווד. והת' ש.מ.א. בהערות וביאורים - אהלי תורה בגליון לט וע"י י.ג. בהערות התמימים ואנ"ש, מאריסטאון, בגליון לו). וכמעט שנעשו דברי רש"י כאן כחידה.

אבל מעניין הדבר שהפתרון להחידה כאילו "מציץ מן החרכים" של שאלות השונות הנמצאים מסביב לפי' רש"י הנ"ל.

אקדים תחלה כמה מהשאלות הראשונות על דברי רש"י אלו שבקובצים הנ"ל.

1) בד"ה הראשון "לכסות את הקודש" למה מעתיק רש"י גם התיבות "לכסות את (הקודש)" מאחר שבא לפרש מה זה קודש בלבד.

2) למה אין רש"י מפרש כפשטות הענינים שלכסות את הקודש הוא הארון, שני המזבחות, המנורה וגם השולחן "ואת כל כלי הקודש" הם כל הכלי שרת דהיינו כלי המנורה, כלי מזבח הזהב, כלי מזבח הנחשת וכלי השולחן.

ולכאורה יש ראי' שהמנורה לא נכלל בתיבת כלי הקודש מפסוק מפורש (ג,לא) "הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וכלי הקודש וגו'".

ומפירוש רש"י (ד,ד) ד"ה קודש הקדשים, יש ראי' שהמנורה לא נכלל כאן בכלי שרת שרש"י מפרש וז"ל: המקודש שבכולן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת.

3) מדוע כאן בפי' רש"י פסוק טו רק המזבח (לי יחיד) נכלל עם הארון בתיבת "את הקודש" משא"כ ברש"י בפסוק ד' נכללו תחת תיבת קודש (הקדשים) גם השולחן המנורה ומזבח חיצון.

4) מדוע צריך רש"י בכלל לפרש מה כיסו אהרן ובניו, והא זה מובן מהציווי מפורש לעיל, וכמפורט בהפסוקים?

בהדרך שהורה לנו כ"ק אד"ש בפי' רש"י, לשים לב גם לד"ה של רש"י מה שמעתיק מן הכתוב, הרי השאלה הראשונה בקשר להעתקת רש"י מן הכתוב גם התיבות לכסות את (הקודש) יש בו כדי לשמש מפתח לפתרון החידה בדברי רש"י הנ"ל.

שכשמעיינים ומדייקים בהמשך הכתובים לפני פסוק טו רואים גבי הכסוים של העור (תחש) הפרש בולט בין איזה כלי המשכן לגבי כלי משכן אחרים המוזכרים כאן בהמשך הכתובים.

בקצה הא' מוצאים השולחן ומזבח הנחושת, שגבי השולחן ומזבח הנחושת, אחרי שהכתוב מפרט הכלים שנותנים עליהם לפני הכיסוי, בא לשון הכסוי של עור (התחש) בלשון יחיד "וכיסו אותו במכסה עור תחש" (שולחן) ופרשו עליו כסוי עור תחש (מזבח הנחושת) זאת אומרת שהכלים שעל שני כלי המשכן הנ"ל הם טפלים לגבם בענין כסוי עור (תחש) אבל לא לגבי כיסוי הבגד שבזה נאמר גבי השולחן - אחרי פירוט כלי השולחן שנותנים על השולחן - "ופרשו עליהם בגד תולעת שני" ובולט העברת הכתוב מיד ללשון יחיד "וכסו אותו במכסה עור תחש" שבזה רואים ברור שלגבי כיסוי כאילו נבלעים כלי השולחן תוך השולחן כדבר אחד בלי להזכיר כיסוי זה של עור לגבם, וכן מפורש בכתוב גם במזבח הנחושת כנ"ל.

בקצה השני נמצא מזבח הזהב (בפסוק יא ופסוק יב שם), שאחרי שכיסו את המזבח הזהב במכסה עור תחש בלי הכלים, כתוב בפסוק יב ולקחו את כל כלי השרת... וכיסו אותם במכסה עור תחש, זאת

אומרת כסוי עור שמיוחד לכלי מזבח הפנימי בנפרד מן המזבח.

ובין שני הקצוות הנ"ל (גבי מכסה עור תחש) נמצאים כלי המנורה! שמצד אחד היו מכוסים בעור יחד עם המנורה כמו כלי השולחן וכלי המזבח הנחושת אבל מצד שני קבעו מקום לעצמם שנזכרים בפירוש בכתוב גבי מכסה עור תחש כמו גבי כיסוי בגד התכלת "ונתנו אותה ואת כל כליה אל מכסה עור תחש, הרי לגבי פרט זה של הזכרת כיסוי הנ"ל לגבי כלי המנורה בלי להכלל בכיסוי של המנורה עצמה נראה שייכות ודמיון לכלי מזבח הפנימי.

אחרי כל הנ"ל יש להבין פשר הדבר בפי' רש"י הנ"ל בפסוק טו.

כוונת רש"י שזה שלגבי ענין הכיסוי משנה הכתוב, שאין הכתוב כולל הכל תחת תיבת "הקודש" - כמו שנעשה בפסוק ד שם, אלא הכתוב מחלקם לשנים. 1) לכסות את הקודש. 2) ואת כל כלי הקודש, זה בא כתוצאה מן המפורט בפסוקים הקודמים, שהגם שכלי המשכן נכללים כולם תחת תיבת "קודש" (הקדשים) יחד עם הכלים שלהם - וכפי הסיום ברש"י שם "וכלי שרת" - אבל גבי "וכיללה אהרן ובניו לכסות..." שזה גמר הכיסוי, דהיינו בעור תחש, אין הכתוב כולל אותם יחד בתיבת "קודש" לבד, (שזה הי' מתאים לאופן לשון הכסוי עור שלגבי השולחן ומזבח הנחושת, שלשון הכתוב עשה את הכלים שלהם טפלים לגבם בכתבו וכיסו אותו... ופרשו עליו...) אלא בא הכתוב לקבוע מקום לכלי הקודש בפני עצמם.

ועי"ז מובנים דברי רש"י על "לכסות את הקודש" (דהיינו בלי כלי הקודש) כותב רש"י הארון והמזבח, דהיינו מזבח הזהב.

וממילא מובן למה השמיט שולחן ומזבח החיצון שהם היו קודש וכלי הקודש באחד.

ואח"כ בא הד"ה "ואת כלי הקודש" כותב רש"י "המנורה", כוונתו לכלי המנורה, זאת אומרת שיש להבין תיבת המנורה ברש"י שבא במקום תיבת (כלי) הקודש שבפסוק זאת אמרת שתיבת "המנורה" ברש"י מיותר לתיבת (כלי) הקודש המצורף בפסוק לתיבת כלי וכאילו הי' כתוב ברש"י "כלי המנורה" או "של המנורה" וכלי שרת.

ולפי"ז ד"ה השני כולו מדבר בכלי הקודש, זה שרש"י כותב בד"ה הראשון מזבח לשון יחיד ולא מזבחות ברור שכוונתו בזה להוציא מזבח החיצון מן פירוש "הקודש" שבכאן וכנ"ל שלהבין מזבח בצירוף להארון פשטות יותר להבינו מזבח הזהב מכמו להבינו שהוא מזבח הנחושת.

וממילא אין מקום כלל לשאלה האחרונה הנ"ל שהעתקתי (מס' 4) למה צריך רש"י בכלל לפרש מה כיסו אהרון ובניו... שאין זה כלל ענין פירושו כאן אלא כנ"ל.

וזה שרש"י כותב - בד"ה השני - "וכלי שרת" פשוט שכוונתו לכלי מזבח הזהב שכאן בהמשך הכתובים קורא הכתוב רק אותם "כלי-שרת" משא"כ כלי המנורה וכלי מזבח הנחושת, ורש"י נגרר כאן אחרי לשון הכתוב שע"ז מובן כוונתו, שקובעים מקום לעצמם גבי ענין "לכסות" כמבואר.

יוסף וולדמאן
- ברוקלין נ.י. -

יה. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפי' בהעלותך

פרק ופסוק	ד"ה	נת' בהתוועדות
ח,ב	בהעלותך	בהעלותך תשכ"ה[1]
ח,ד	עד ירכה עד פרחה (הא')	בהעלותך תש"ל
שם	כן עשה את המנורה	בהעלותך תש"ל
ח,טז	נתונים נתונים, למה לא פי' זה בפר' במדבר (ג,ט)	במדבר תשכ"ז[1]*
ט,א	בחודש הראשון	בהעלותך תשמ"א[2]
ט,ה	למה אין רש"י מפרש "ויעשו את הפסח"	צו תשכ"ה[2]*
ט,ז	למה נגרע	(שלח י) פנחס תשכ"ו[3]
ט,י	או בדרך רחוקה	בהעלותך, שלח תשכ"ו[4]
י,י	למה לא פירש רש"י באיזה יום שמחה הכתוב מדבר	בהעלותך תשכ"ז[5]
שם	על עולותיכם	בהעלותך תשכ"ז[5]
שם	אני ה' אלוקיכם	בהעלותך תשכ"ז[5]
י,לה	קומה ה'	בהעלותך תשכ"ט
שם	ויפוצו אויביך	בהעלותך תשכ"ט[6]

פרק ופסוק	ד"ה	נת' בהתוועדות
שם	וינוסו משנאיך	בהעלותך תשכ"ט[6]
שם	משנאיך	בהעלותך תשכ"ט[6]
יא,ה	אשר נאכל במצרים חנם	בהעלותך, שלח תשכ"ח (פ)
שם	את הקשואים	בהעלותך, שלח תשכ"ח (פ)
שם	הקשואים	בהעלותך, שלח תשכ"ח (פ)
שם	אבטיחים	בהעלותך, שלח תשכ"ח (פ)
שם	החציר	בהעלותך,שלח תשכ"ח (פ)
יא,יז	ושמתי עליהם	ממכ' תשכ"ו[7]
יב,יד	ואחר תאסף	בהעלותך תשכ"ה[8]
יב,טו	והעם לא נסע	בהעלותך תשכ"ה[9]

---

1) לקו"ש חי"ח ע' 92-103. 1*) ראה לקו"ש חי"ג ע' 15 ס"ז והערה 22. 2) לקו"ש חכ"ג ע' 62-72. 2*) ראה לקו"ש ח"ז ע' 128 הערה 5. 3) לקו"ש בהעלותך תשמ"ה. 4) לקו"ש ח"ח ע' 61-74. 5) לקו"ש חי"ג ע' 24-29. 6) לקו"ש חכ"ג ע' 73-81. 7) לקו"ש ח"ח ע' 75-81. 8) לקו"ש חי"ח ע' 134-140. 9) שם ע' 132-140.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- ברוקלין נ.י. -

ת ס י ד ו ת

יט. בהמאמר ד"ה "אם בחוקותי גו'" דהשתא - הנחה בלתי מוגה - כתוב: "ורוב מצות התורה אינם בסוג דחוקים... וכמובן גם מפרש"י עה"ת שכשמונה החוקים שעליהם מונין את ישראל, לא מנה אלא מצות אחדות, דמזה גופא משמע שכל שאר המצות (ההדגשה שלי) אינם בסוג זה."

ולכאורה, הא מנא לן? דהרי: ב"תולדות" כו,ה לי' רש"י הוא, "...כגון אכילת כו', ולבישת שעטנז..." ב"בשלח" טו,כו הלי הוא: "... כגון לבישת כלאים, ואכילת כו', ופרה אדומה וכיוצא בהם." ב"אחרי יח,ד: "... כגון אכילת כו', ולבישת שעטנז, וטהרת מי חטאת..."

הרי אנו"ר שבכל המקומות שנחית רש"י לפרט החוקים (משא"כ ב"חקת" יט,ב שמנוה סוג אחר דחוקים, והיא פרה אדומה בלבד - עי' לקו"ש ח"ח ע' 124 ואילך) הנה או שכותב "כגון" או שכותב "כגון" וג"כ מוסיף "וכיוצא בהם".

הרי מפורש יוצא שרש"י תנא ושייר, ואיך נאמר "שכל שאר המצות" שלא מנאן רש"י אינם בסוג דחוקים?

ואולי י"ל "שכשמונה החוקים... לא מנה אלא מצות אחדות..." כולל בין החוקים המפורטות ברש"י וכן אותם שנכללו ב"כגון" וב"כיוצא בהם", והיינו שכל אלו הם רק "מצות אחדות," אבל לכאורה הרי"ז תירוצא דחיקא.

* * *

ש ו ב ו ת

ב) בגליון לח(ש"מ) אות כג מקשה הרב וו.ר. שי' שלכאורה ב' הטעמים על ספה"ע שאומרים בה"רבש"ע" אחרי ספה"ע א) "כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו", ב) "כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם", היו צריכים להאמר זאח"ז, ורק אז לסיים, "כמו שכתבת בתורתך: וספרתם..." ומדוע כתב הפסוקים בין ב' הטעמים? וגם שואל: "ובאמת צ"ל מהו הב' ענינים, ולכאורה היינו הך?"

וכאן רואים איך "ששאלת חכם חצי תשובה". שהרי באמת הם ב' ענינים נפרדים, וקושי' א' מתורצת בחברתה, וכדלהלן:

טהרה מקליפה וטומאה אינה כלל אותו הענין של טהרה מזוהמה. שהרי מובן וגם פשוט אשר קליפה וטומאה הם מציאות של רע ממש, משא"כ ענין הזוהמה אפש"ל גם אצל מי שהוא במדריגת צדיק (עי' ספה"מ אידיש ד"ה ביום השמע"צ, ע' 176 ואילך).

סילוק הזוהמה הוא איפוא שלב שני' הבא אחרי גמר ספה"ע,

שהרי ספה"ע - "לטהרנו מקליפותינו וטומאותינו" - היא שלב הראשונה אשר אחרי' - וכתוצאה ממנה - באים לסילוק הזוהמה שנפעלה בעת מ"ת דוקא (ולא קודם לזה), שאז, בעת מ"ת, הי' גילוי שער הנו"ן (לארי המ"ט שערים דספה"ע) ואז דוקא פסקה הזוהמה, וכאמרם ז"ל (שבת קמו,א): "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן".

אשר מכ"ז מובן שענינו העצמי דספה"ע הוא "לטהרנו מקליפותינו וטומאתינו," ואשר מסתעף מזה גם ענין השני דפסיקת הזוהמה בשעת מ"ת (ולהעיר משיחות כ"ק אד"ש בענינו ספירה, שעפ"י נגלה אין עצם היו"ט דשבועות נפעל ע"י ספה"ע (וראי' מקטן שנתגדל באמצע ימי הספירה וכו') וכן עפ"י דא"ח הרי ענינו העצמי דמ"ת - גילוי דרגה השני' דשער הנו"ן - גבוה באי"ע מאתעדל"ת ומספה"ע).

וזהו גם סדר התפלה בה"רבש"ע": בתחלה אומר שישנו על ספה"ע, ולאחרי"ז מביא הטעם, "לטהרנו מקליפותינו כו'", ומסתייע מהפסוק הראשון, "וספרתם... תמימות תהיינה." ובזה נגמר ענינה העצמי דספה"ע, ומיד לאחרי"ז ממשיך בהתוצאה דספה"ע - פסוק השני ושלב השני' - "עד ממחרת... תספרו חמישים יום," היינו שבאים מספה"ע לחג השבועות, זמן מתן תורתינו וגילוי שער הנו"ן, שפעולתו הוא "טהרת הנפש" (ולא כמו בהתחלת התפלה שאינו מזכיר שזה ענין שקשור עם נשמת האדם דוקא) ד"ישראל" - היינו שעומד במצב הנעלה דישראל - "לי ראש" - אלא דמ"מ עדיין יש לו החסרון ד"עמך" - עוממות, (ובל' המאמר הנזכר לעיל, "זוהמה - די גראבקייט פון מצרים", אבל לא חטאים כו' ח"ו).

ובזה יובן ג"כ סיום התפלה: "ואטהר ואתקדש,בקדושה של מעלה, ועי"ז יושפע... בכל העולמות, ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה, אמן סלה".

אשר לכאורה גם בחלק הזה של התפלה רבו בו הדיוקים.

א) בחצי הראשונה של התפלה מדבר רק על ספה"ע כענין שמביא לדדי טהרה - "כדי לטהרנו מקליפותינו וטומאותינו", "כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם", ופתאום מדבר לא רק על "טהרה" אלא גם על "קדושה" ו"תקון הנפש".

ב) מה הטעם של כפל הלשון "ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה", "ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה", ולמה בתחלה אומר "קדושה של מעלה" ולבסוף אומר "קדושתך העליונה".

ג) "ועי"ז - ועי"י מה?

ד) מפסיק באמצע הדיבור על טהרת וקדושת האדם ותקון נפשו כדי לבשר שגם בכל העולמות "יושפע שפע רב", מה זה נוגע לענינינו,

ובפרט שעי"ז מפריד בין הדבקים?

ה) לכאורה הול"ל "לתקן את נפשותינו" (בלי תוספות וא"ו בתיבת "ולתקן"), שאז עכ"פ יכולים ללמדו שמכיון שישנו "שפע רב" הרי"ז פועל לא רק בעולמות", אלא גם תקון הנפש כו', אבל מה הכוונה ב"ולתקן", שמשמע שזהו דבר חדש.

ו) "לתקן... מכל סיג ופגם": לפני זמן מועט הי' הדאגה על ענינים חמורים, איך לטהר עצמינו מ"קליפות וטומאה", ועכשיו כבר אין לנו רק לדאוג על ענינים פעוטים (לפי"ע) של "סיג ופגם?".

ז) למה אינו מספיק המלה אמן, ומוסיף ג"כ "סלה", לי' שאינו רגיל (חוץ מספה"ע) אצלנו בתפלה?

ועפ"י מה שנתבאר לעיל מובן, כי תחלה מדבר על ספה"ע בעצמה, שענינה לכל לראש לעקור ולתקן מה שהי' בתחלה בקליפה וטומאה - "יתוקן מה שפגמתי בספירה..." אבל הרי רק עקירת הרע אינו מספיק וצריך להפכו לטוב, היינו ש"קליפה" מהפכים ל"קדושה", ו"טומאה" נהפכת ל"טהרה" - ואטהר ואתקדש".

ומכיון שהפגם אינו רק למטה אלא גם למעלה כו' ("מה שפגמתי בספירה...") הרי מובן שע"י הפיכת הרע לטוב נמשך להאדם תוס' קדושה מלמעלה - "מקדושה של מעלה". ולא רק לו לבדו נמשך, אלא זה פועל בכל סדר ההשתלשלות - "ועי"ז יושפע... בכל העולמות".

עד כאן דיבר בנוגע לספה"ע מצי"ע. ועכשיו מתחיל לדבר על ענין השני, שמגיעים אליו כתוצאה מספה"ע, והיא טהרת הנשמה, אבל לא מטומאה וקליפה ח"ו, אלא רק מה"סיג ופגם" דזוהמה. (וזהו "מכל" - מאיזה אופן שיהי', אפי' בדקות).

והנה כמו בנוגע לספה"ע יש עקירת הרע ולאחרי"ז הפיכתו לטוב כו', כמו"כ בנוגע להגילוי דמ"ת ישנו ג"כ ב' הדרגות דשער נו"ן, וי"ל אשר ענינו "השלילי" שלו - מדריגה התחתונה דשער הבו"ן (ואשר יש לו קשר להמ"ט שערים דהספירות) - הוא מה"שפסקה זוהמתן" בעת מ"ת, וענין ה"חיובי" שבו, מדרי' העליונה דשער הנו"ן הוא גילוי העצמות במ"ת, נגילה ונשמחה בך (מדרי' שאין אתעדל"ת (וספה"ע) מגיע לשם כלל).

וע"כ, לאחרי שמדבר בהתפלה על מדרי' הא' דשער הנו"ן - "ולתקן... מכל סיג ופגם, הענין "דפסקה זוהמתן", ממשיך בנוגע למדריגה השני' - "ולטהרנו... בקדושתך"...", היינו קדושתו העצמית (ולא כמו שאומר קודם לזה בקשר לספה"ע, "קדושה של מעלה" - קדושה של גילוים) הנמשך מעצמות א"ס. (וי"ל ד"טהרה", "קדושה", ו"קודש העליון" - "ולטהרנו, ולקדשנו, בקדושתך העליונה" - הם כנגד נר"ן, היינו כמו שיש תיקון

נר"ן ע"י פסיקת הזוהמה - "ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם", כמו"כ יש ההמשכה בנר"ן בכ"א כמו שהיא "מחיצה בפ"ע", גילוי ד"טהרה", "קדושה" ו"קודש העליון", ואכמ"ל).

ומכיון שגילוי דמדרי' השני' דשער הנו"ן הוא גילוי עצמי שאין שייך בו שינוים והפסק, ע"כ מסיים בהמלה "סלה", שמורה על ענין הנצחיות, "כל מקום שנאמר נצח, סלה, ועד אין לו הפסק עולמים". (וי"ל שלכן מסיים ה"הרחמן" שאומרים מיד אחר הספירה ג"כ ב"אמן סלה", שהרי "יחזיר לנו ביהמ"ק" כוונתו לבית השלישי, שהוא בנין נצחי - "כוננו ידיך").

הרב שלום דובער הלוי וויינבערג
- קנזס סיטי -

כ. בגליון לו (שלח) כתב הרב מ.ל. על מסכת סוטה כב. שמשמע משם דמותר לעבור בית הכנסת בכדי ללכת לביהכ"נ אחר ויש לו שכר פסיעות, (וכן איתא בב"מ קז, ועוד), והקשה הנ"ל דלכאורה יש דין דאין מעבירין על המצוות וא"כ איך מותר לעבור ביהכ"נ אחד בכדי ללכת לביהכ"נ היותר רחוק?

והנה יש לתרץ בב' אופנים:

א) לדמות את זה לתפילין דשם אומרים זה רק כשהן בגלוי ומונחין בלא כיסן, משא"כ כשהן בכיסן, (עי' שו"ע דאמוה"ז סי' כה סעי' ג) ע"כ י"ל כן בנוגע לביהכ"נ דהמנין אינו בגלוי, או עדיין אין מתפללין, וה"ה כמו מכוסה בכיס (דאיזו מצוה יש סתם להכנס לביהכ"נ?) ואפי' את"ל שעי"ז יקיים מצות תפלה כו' שפה א' קודם, הרי אפשר לו להתפלל בבית אלא דמצוה מן המובחר להתפלל ביהכ"נ, וע"כ כבר "עובר" בהליכתו מביתו לביהכ"נ, וא"כ הרי עוד יותר מובחר ללכת למקום יותר רחוק בשביל שכר פסיעות דלא גרע זה מהליכתו מביתו לביהכ"נ ודו"ק.

ב) יש כאן שתי ענינים, מצוה, ומצוה מן המובחר ובזה לא שייך גזירת אין מעבירין כו' וכבר הרגיש והעיר מזה בפתח עינים להחיד"א על אתר (בסוטה שם), ושם העיר משו"ת חכם צבי סי' ק"ו ע"ש, שמדמה למצות קידוש החודש דג"כ מותר לכתחילה לחכות עד מוצאי שבת אע"פ שיש לו הזדמנות לפני זה אלא דמצוה מן המובחר כו' עי"ש היטב וק"ל.

הת' יצחק יהונתן שחט
ישיבה גדולה
- לונדון אנגליי -

כא. הרבה פעמים מוצאים קשר, ולפעמים קשר בולט, בין שיעורי התת"ת ושיעורי הרמב"ם ולפעמים גם קשר לענינו של יום וכמה מהם רשמתי כדלהלן:

(צטטתי מספר המצוות להרמב"ם, במקום ספר יד החזקה, מפני שרוב הפעמים, הקו המשותף שבין השיעורים השונים נמצא בנושא הכללי שבשיעור הרמב"ם, לאו דוקא בהלכות הפרטיות).

א) ז' מנחם אב, יום ה'ה'תשמ"ה

שיעור תהלים:

(פרק מא' - קפיטל ב')

"אשרי משכיל אל דל וגו'"

שיעור תניא:

(אגרת הקודש - פרק ג' - דף קד' עמוד א')

"וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו, ודרשו רז"ל מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, וכו' וביאור הענין כי גדולה צדקה מכל המצות וכו'".

ב) ז' מנחם אב, יום ה'ה'תשמ"ה

(בתקופת ה"ניין טעג", כשאין שותין יין)

שיעור סה"מ להרמב"ם:

(מל"ת ר"ב)

"האזהרה שהזהר הנזיר מלשתות יין וכו'"

י.צ. חן
- ברוקלין נ.י. -

לזכות

הילדה רחל ברוכה שתחי'

לאורך ימים ושנים טובות

נולדה ביום ד' י"א סיון ה'תשמ"ו

נדפס ע"י הורי'

הרה"ת אוריאל וזוגתו חנה טויבע שיחיו ניאזוף

זקני'

הרה"ת אליהו ציון וזוגתו סופי' ומשפחתם שיחיו ניאזוף

הרה"ת חיים שמעון וזוגתו זי' לאה ומשפחתם שיחיו דייטש